

AZ ERDÉSZETI FAJ ÉS FAJTAVIZSGÁLAT

Európai Unió

Európai Mezőgazdasági

Vidékfejlesztési Alap

Bemutató üzemi célok a megvalósulási helyszínek függvényében:

Tordas	kertészeti (zöldség, gyümölcs) fajok, szántóföldi és üvegházi termesztési körülmények, ökológiai gazdálkodásra alkalmas fajták vizsgálata
Pölöske	kertészeti (gyümölcs) fajok vizsgálata
Székkutas	szántóföldi fajok vizsgálata
Monorierdő	erdészeti fajok vizsgálata, fajtakitermesztés, burgonya rezisztenciavizsgálat

Nébih Fajtakísérleti Állomásainak bemutató üzemi programja és fejlesztése

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: Nébih) Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatósága végzi a fajtaelismeréshez szükséges vizsgálatokat és a fajtakitermesztést (posztkontroll vizsgálat). A hazánkban elismert fajták az Európai Unió egész területén szaporíthatók és forgalmazhatóak.

A fajtakísérleti állomások az ország fontosabb termőterületein helyezkednek el. A fajtakísérleteket a hazai és nemzetközi jogszabályokban foglaltak figyelembevételével, egységes módszertan alapján végezzük.

A fajtakísérleti és fajtakitermesztő állomások modernizálásával, olyan növényfajtakísérleteket lehet végezni, melyekkel limitálhatóak a mezőgazdasági termesztés bizonytalanságából adódó negatív hatások,

növelhető a termésbiztonság, valamint a növényi kórokozók, kártevőkkel szembeni ellenállóképesség. A gazdálkodók olyan innovatív ismereteket, növénykultúrákat (fajtákat), környezetvédelmi megoldásokat ismerhetnek meg, amelyek alkalmazása révén optimalizálhatják a termelést, csökkenthetik a szennyezőanyag kibocsátást, valamint eredményesen alkalmazkodhatnak a fenntartható fejlődés feltételeihez.

A Monorierdei Fajtakitermesztő Állomás 186 ha területtel rendelkezik Pest vármegyében

Ebből 1,5 ha gyümölcsös, 148 ha-on pedig szántóföldi fajtakitermesztést végzünk. 29,5 ha területen erdészeti kísérlet folyik. A talaj szerkezete laza, homok- homokos vályog (Arany-féle kötöttségi szám: 27-38). Átlagos humusztartalom: 1,84 % m/m. Az állomáson a fajtakitermesztés (posztkontroll vizsgálat), erdészeti fajta-vizsgálat és burgonya növénykórtani vizsgálat történik.

Bemutató üzemi látogatási programok:

1. Burgonyanap
2. **Erdészeti faj és fajtavizsgálat**
3. Erdészeti fajtakísérlet bemutatása
4. Fajtakitermesztés
5. Gyümölcs szaporítóanyagok minősége
6. Paprika fajtahasználat
7. Vetőmagminősítés (átruházás folyamata)
8. Vetőmagminősítés folyamata

ERDÉSZETI FAJ ÉS FAJTA- VIZSGÁLAT

A Nébih Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatósága Erdészeti Szaporító anyag Felügyeleti Osztályának feladata, hogy az állami elismerésre bejelentett fajtakat DUS és GÉV vizsgálatoknak vessék alá a bevezetőben megfogalmazott törvény és a 110/2003 (X.21.) FMV rendelet az erdészeti szaporítóanyagról 4. számú mellékletében meghatározott metodika szerint. A DUS vizsgálat során a kötelező fajtakritériumokat:

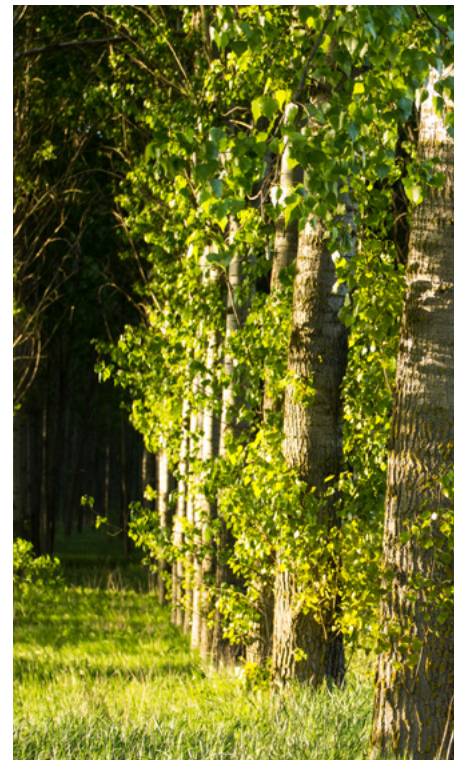
a megkülönböztethetőséget (distinctness), az egyöntetűséget (uniformity), és a fajta stabilitását (stability) vizsgáljuk. Amely „növényanyag” megfelel a DUS követelményeknek önálló fajtaként jegyezhető be. A DUS vizsgálat időtartama általában 3 év. Az erdészeti fajtak esetében GÉV-et azaz Gazdasági Érték Vizsgálatot is kell végezni a DUS vizsgálat követelményeinek megfelelő fajtak teljesítményének, hozamának, köztermesztésben hasznosíthatóságának igazolására. Ennek a vizsgálatnak a hossza általában fél vágáskornyi időt vesz igénybe. Gyorsan növő fafajoknál, megfelelő feltételek esetén ez az időszak csökkenthető.

A gazdasági értékvizsgálatokban mutatkoznak meg a fajtajelöltek közötti lényeges különbségek,

elsősorban a fahozamban, a károsítók, kórokozók elleni és a termőhellyel szembeni toleranciában és alkalmazkodóképességben.

Az ilyen erdészeti kísérletek létesítésénél a szántóföldi fajtakísérletekben bevált módszertan szerinti elrendezéseket használjuk: mint a 3 ismétléses, véletlenblokk elrendezést. Ennek célja, hogy a különböző talajhibákat, kísérleti hibákat okozó hatásokat minimalizáljuk.

A kísérletben jelen kell lennie egy összehasonlító (standard) fajtának (pl. akác esetén leggyakrabban a Nyírségi akácnak, nemes nyárnak az „I-214”, Olasz nyárnak) aminek a kísérleti fajtákat viszonyítjuk.

A GÉV vizsgálat során többszörös felmérést végzünk, és az idő haladtával minden ismétlésben és minden parcellában azonos kezeléseket használunk. A felmérések lehetnek több célúak, a pótlási igények felvételezése szempontjából, esetleges biotikus vagy abiotikus károk felvételezésének szempontjából, illetve a fajták növekedésének detektálása szempontjából.

A mért adatokat varianciaanalízisnek vetjük alá, így az emberi, mérési hibákat a legkisebbre próbáljuk csökkenteni. Amennyiben a vizsgálat végén a fajtajelölt összehasonlítva a standard fajtával választék bővítésre alkalmas, úgy a fajta az erdészeti fajtaminősítő bizottság elé terjeszthető elismerésre.

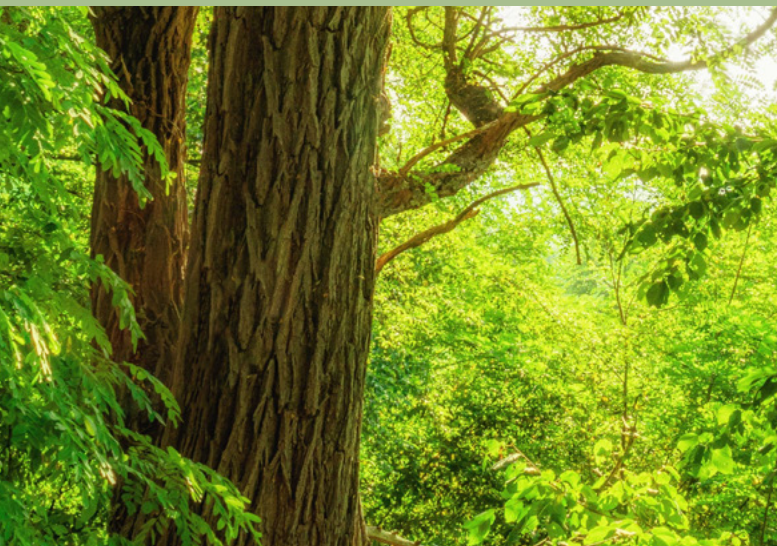
A hivatal az üzemi kísérleteket ÜFK kóddal ellátva tartja nyilván, ezek típusainak bemutatása a következő helyszíneken valósult meg:

- VKE terület Akác kísérlet (2017-1.3.1.-VKE-2017-00022)
- VKE terület Nemesnyár kísérlet (2017-1.3.1.-VKE-2017-00022)
- Nemesnyár fajtabemutató

Kétkezeléses kísérlet. Az egyik kezelés a fajta, a másik kezelés a tápanyag utánpótlás mértéke.

Helyszín	Monorierdő 27/B erdőrészlet
Telepítés ideje	2018. április
Terület	3,71 ha
Hálózat	3×2 méter
Szaporítóanyag	5040 db akáccsemete, parcellánként 75 db. Ezek a klónok mikroszaporítottak

Akác fajtaösszehasonlító kísérlet kombinálva tápanyag kísérlettel

Fajtajelöltek, azaz „kezelés 1”: az OBE 01, OBE26, OBE34, OBE53, OBE 54 fajtabejelentéssel rendelkező klónok. Emellett az összehasonlító „fajta”: gyökérdugványból származó „Üllői” fajta ill. magtermő állományból származó magonc akáccsemete.

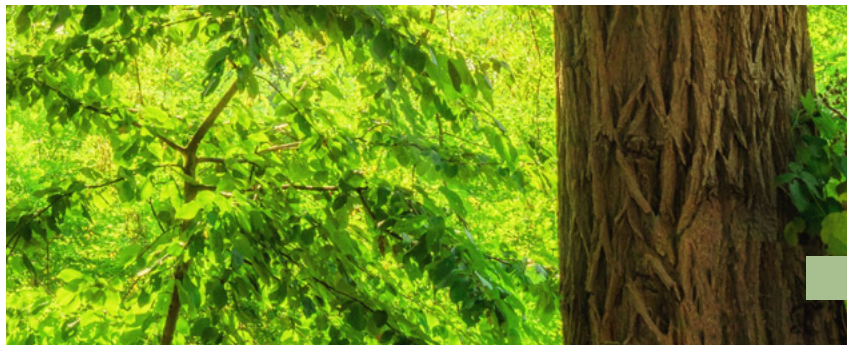
Tápanyag, azaz „kezelés 2”:

- műtrágya (pétisó 278 gr/m², PK műtrágya 55 gr/m²),
- mikrobiális oltóanyag (baktérium és gomba keverék)

Eredmények (3 év után) „kezelés 1” esetében*: fajtajelöltek között szignifikáns különbség nem volt kimutatható.

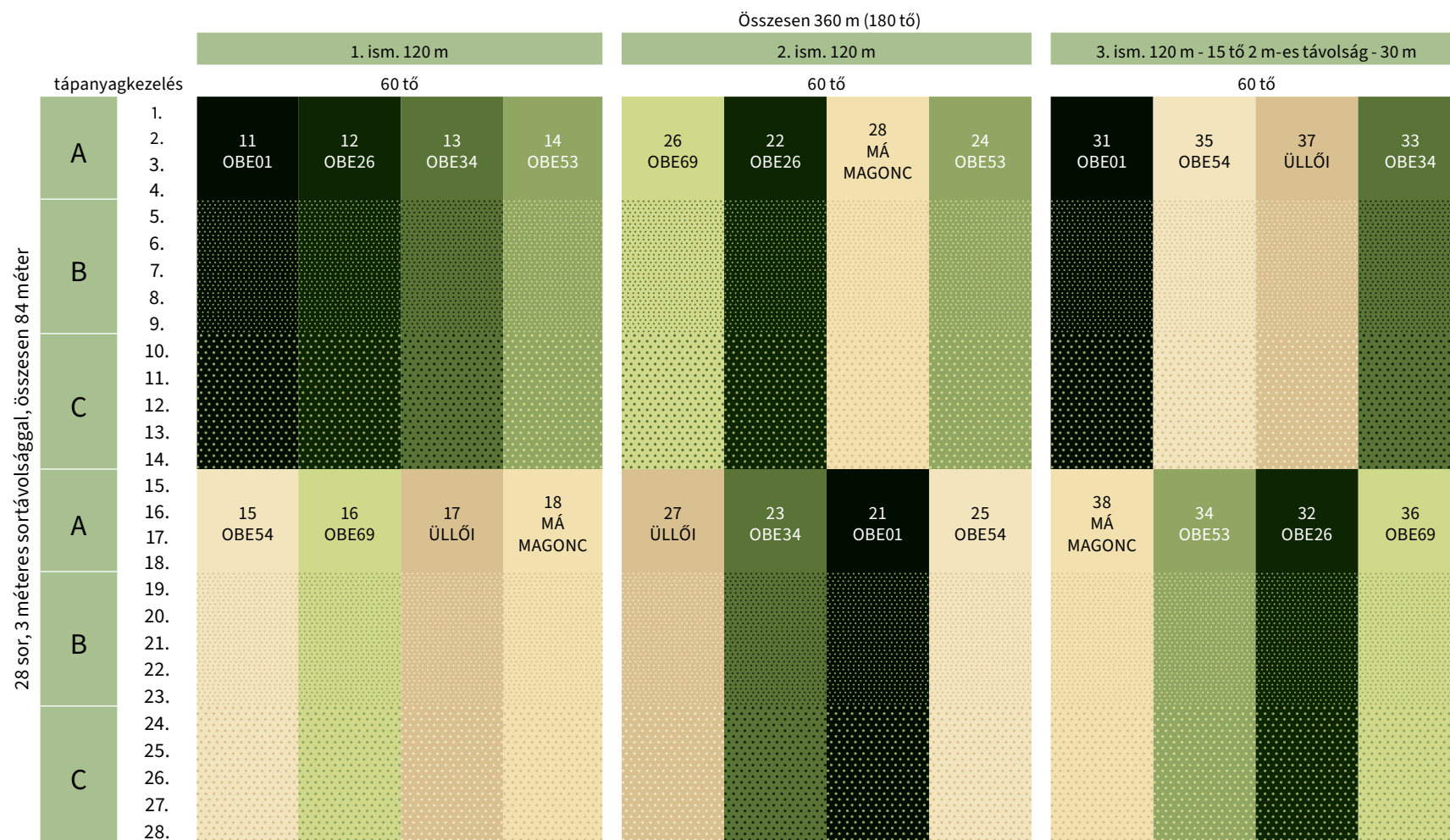
*Telepítést követő eredmények, mennyiségi és minőségi következtetésre még nem alkalmasak, várhatóan 2-3 év múlva érdemes felvételezni az állományokat, ami már az egyes klónok közötti eltérés is mutatja.

A fatömeg hozamot és faanyag-minőséget jelentősen növelő, a gyakorlatban eddig nem alkalmazott állománynevelési és trágyázási eljárások kidolgozása új, gyorsnövésű fajtákkal létesített erdészeti ültetvényekben” című projekttel (2017-2020) létesült a kísérleti ültetvény.

Akác fajtakísérlet: 7 éves növedéke (2024-ben)

Akác fajtaösszehasonlító kísérlet áttekintő térképe

Nemesnyár fajtaösszehasonlító kísérlet kombinálva tápanyag kísérlettel

*Kétkezeléses kísérlet. Az egyik kezelés a fajta,
a másik kezelés a tápanyag utánpótlás mértéke.*

Helyszín	Monorierdő 27/H erdőrészlet
Telepítés ideje	2017. december
Terület	3,75 ha
Hálózat	5×5 méter
Szaporítóanyag	Szaporítóanyag: 1350 db csúcs-rügyes karódugvány, parcellánként 75 db

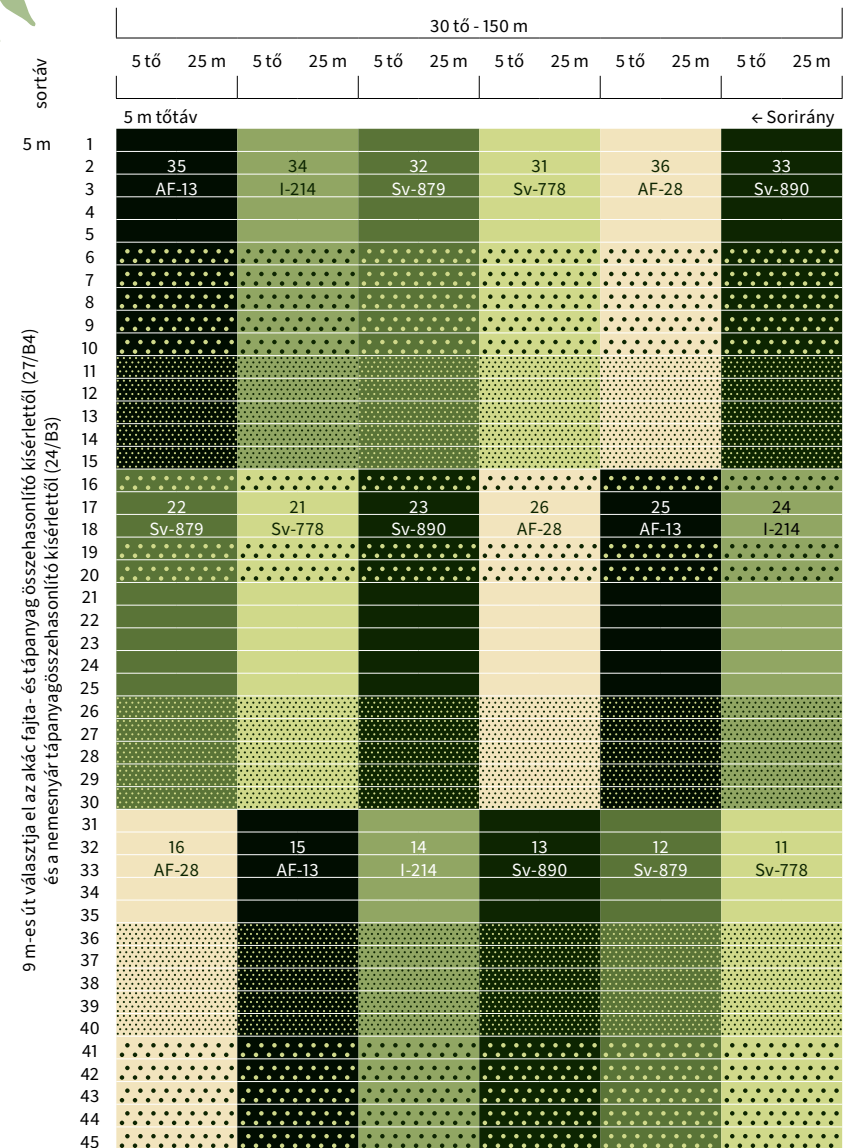
Fajtajelöltek a következő nemesnyár klónok (*Populus x euramericana*), azaz „kezelés 1”:

- olasz nemesítésű klónok „AF-13”, „AF-28”
- magyar nemesítésű klónok: „SV-778”, „SV-879”, „SV-890”
- illetve összehasonlító fajta Olasz nyár („I-214”)

Tápanyag-utánpótlás, azaz „kezelés 2”:

- műtrágya (pétisó 278 gr/m²),
- mikrobiális oltóanyag, téli szarvasgomba (*Tuber brumale*)

Eredmények (3 év után) „kezelés 1” esetében*: legjobban teljesítő fajtajelölt „OBE01”, de a legtöbb törési kár (17%) is itt jelentkezett.

*Telepítést követő eredmények, mennyiségi és minőségi következtetésre még nem alkalmasak, várhatóan 2-3 év múlva érdemes felvételezni az állományokat, ami már az egyes klónok közötti eltérés is mutatja.

„A fatömeg hozamot és faanyagminőséget jelentősen növelő, a gyakorlatban eddig nem alkalmazott állománynevelési és trágyázási eljárások kidolgozása új, gyorsnövő fajtákkal létesített erdészeti ültetvényekben” című projekt során (2017-2020) létesült a kísérleti ültetvény.

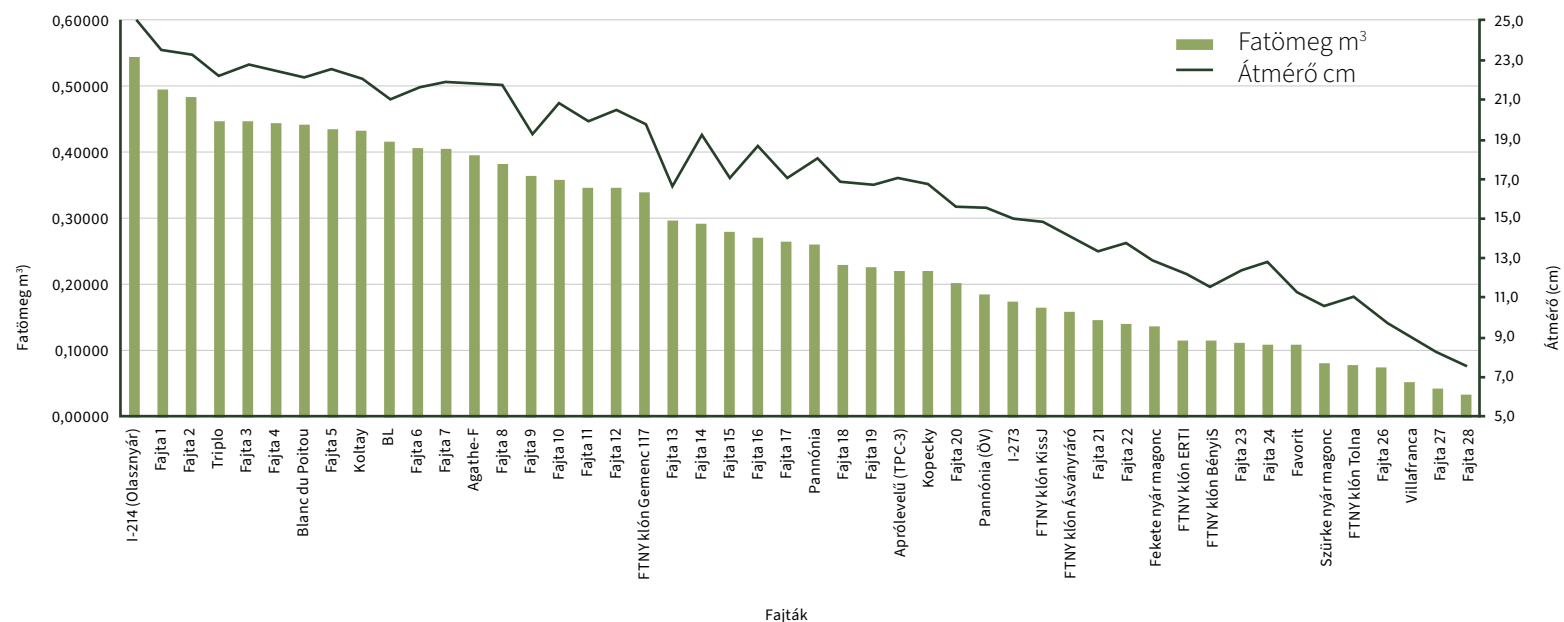
Nemesnyár fajtabemutató

A bemutató fajtasort 2013 decemberében ültettük. A felhasznált szaporítóanyag a bemutató fajták esetén: csúcsrügyes káródugvány, hálózat kiegészítő „Pannónia” esetben: „A” méretű gyökeres dugvány. A telepítés célja többértű: elsősorban a fajtaelismerésre bejelentett fajták, valamint a már állami elismerésben részesült fajtáink gyűjteményét kívántuk létrehozni, ezzel megteremtve a korosabb növények összehasonlíthatóságának növénybázisát. A másodlagos cél a fajtákat bemutató

kisparcellás állomány fenntartása bemutató állományként a szakemberek a fajtaismeretének bővítéséhez.

Jelenleg 54 parcellában 47 fajta és fajtajelölt látható, emellett szürkenyár és feketenyár magoncokból is létrehoztunk egy-egy parcellát. A területen sajnos csak 2015 novemberében történhetett pótlás, így néhány fajta növekedése nem mutat homogén képet, valamint egyes fajták parcellái hiányosak maradtak.

A parcellák mérete: 15 m×50 m. Hálózat: 2,5 m×5,0 m, a parcellákat 3 sor fajta és 3 sor „Pannónia” alkotja váltakozva: minden páratlan sor „Pannónia” fajta, minden páros sor a bemutatni kívánt fajta. Ez a hálózat lehetővé teszi, hogy gyéritéskor a „Pannónia” sorokat eltávolítva 5,0 m×5,0 m-es hálózatú állományt kapjunk. A hiányos parcellákban a „Pannónia” jól fejlődik, így a hiányok helyén a „Pannónia” fogja a végső hálózatot tartani. A fajtasor törzsenkénti felmérésére 2023 tavaszán került sor, ami alapján a következő diagram készült:

ÜFK189 nyár bemutató fajtasor

Óriás nyár	Tripló nyár
I 214 (olasz nyár)	BL nyár
Pannónia nyár	Koltay nyár
Kopecky nyár	Kornik 21 nyár
Agathe F nyár	I 45/51 nyár
Durvakérgű nyár	MC
Villafranca nyár	Favorit nyár
Szürke nyár magonc	Blanc du Poitou nyár
Fekete nyár magonc	Pannónia
Pannónia	Pannónia
Pannónia	Pannónia
H 328 nyár	S 307 nyár
I-137 nyár	S 298-8 nyár
I-273 nyár	I-154
A4A	Fekete nyár Gemenci klón 117
AF 7 nyár	Fekete nyár Ásványrárói
AF 28	SV101 (76 18)
AF 2	SV1-64
AF 24	SV2-23
AF 8	SV2-39
AF 16	SV4
Monviso	SV-92 5/2
AF 18	SV92-5/5
Aprólevelű nyár	Adonis nyár
Sudár nyár	Kanada 3 nyár
Fekete nyár klón (95, 53, 78) ERTI	Fekete nyár klón Bényi Sándor
Fekete nyár klón Kiss János	Fekete nyár klón Tolna

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatóság

1024 Budapest, Keleti Károly u. 24.
portal.nebih.gov.hu
ugyfelszolgalat@nebih.gov.hu
+36 1 336 9000